

Ι Σ Τ Ο Ρ Ι Α ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ▪ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ ▪ ΤΜΗΜΑΤΑ ΔΙΕΤΟΥΣ
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΣ**

ΟΝΟΜΑ: _____
ΗΜ/ΝΙΑ: _____ / 3 / 2026 ΤΜΗΜΑ: _____

Βαθμός %
☺

Α' Ομάδα

A.1.

α. 7

β. 3

γ. 1

δ. 4

ε. 2

A.2.

α) Το θέμα της στελέχωσης του δημοσίου -τα προσόντα δηλαδή του δημοσίου υπαλλήλου- ρυθμίστηκε με το Β' ψήφισμα, που όριζε ότι δημόσιοι υπάλληλοι μπορεί να είναι: α) οι αυτόχθονες της ελληνικής επικράτειας και όσοι αγωνίσθηκαν σε αυτή μέχρι το τέλος του 1827 ή ήρθαν και εγκαταστάθηκαν κατά την ίδια περίοδο, β) όσοι αποδεδειγμένα συμμετείχαν σε πολεμικά γεγονότα της Επανάστασης μέχρι το 1829.

β) Η Κρητική Βουλή, που ενεργούσε κατά τις εντολές του αρμοστειακού περιβάλλοντος, αφού δεν υπήρχε αντιπολίτευση, ψήφισε, μετά την κήρυξη της επανάστασης στο Θέρισο, το νόμο «Περί ιδρύσεως σώματος δημοφρουρών», οι οποίοι θα στήριζαν την έννομη τάξη. Αυτούς τους αποκαλούσαν οι επαναστάτες «ροπαλοφόρους».

γ) Περί τα τέλη της δεκαετίας του 1850 έγινε φανερή μια συνολική δυσαρέσκεια μεγάλων τμημάτων του πληθυσμού λόγω της οικονομικής δυσπραγίας και της δυσλειτουργίας του πολιτικού συστήματος και συγκροτήθηκαν αντιπολιτευτικοί όμιλοι με εκσυγχρονιστικά κατά κύριο λόγο αιτήματα: ελεύθερες εκλογές, φορολογική μεταρρύθμιση με στόχο την ελάφρυνση των αγροτών, κρατικές επενδύσεις σε έργα υποδομής, ίδρυση αγροτικών τραπεζών, απλούστερη διοίκηση. Τα αιτήματα αυτά εξέφρασε σε μεγάλο βαθμό με την πολιτική του δράση ο Αλέξανδρος Κουμουνδούρος.

B.1.

α) [Αλλά το πιο σημαντικό ήταν η διαχείριση του εθνικού ζητήματος της ένωσης της Κρήτης με την Ελλάδα. Στο ουσιώδες αυτό ζήτημα παρατηρήθηκε εξαρχής διάσταση απόψεων μεταξύ του Γεωργίου και του Ελευθερίου Βενιζέλου.] Ο Βενιζέλος, βλέποντας τα πράγματα πρακτικότερα και ρεαλιστικότερα, θεωρούσε ότι η λύση έπρεπε να είναι σταδιακή, με βαθμιαίες κατακτήσεις. Ως πρώτη μάλιστα κατάκτηση θεωρούσε την απομάκρυνση των ξένων στρατευμάτων από τις κρητικές πόλεις και την αντικατάστασή τους από ντόπια πολιτοφυλακή, με Έλληνες αξιωματικούς.

β) Τα πρώτα υπομνήματα των επαναστατών προς τους εκπροσώπους των Δυνάμεων έθεταν ως ανυποχώρητη βάση συζήτησης το ενωτικό ζήτημα. Νωρίς όμως κατέστη σαφές ότι οι Ευρωπαϊκές Δυνάμεις δεν ήταν ακόμη έτοιμες για τη λύση αυτή και ο Βενιζέλος, σταθμίζοντας πάντοτε την υφισταμένη κατάσταση, άρχισε να σχεδιάζει τις υποχωρήσεις του, για να εξασφαλίσει τα μεγαλύτερα δυνατά κέρδη. Στόχος του ήταν να δημιουργηθεί προς το παρόν και στην Κρήτη ένα καθεστώς

ανάλογο με εκείνο της Ανατολικής Ρωμυλίας, ουσιαστικά ελεύθερο, με σκιάδη σουλτανική επικυριαρχία.

γ) Με αφορμή τον Α' Παγκόσμιο πόλεμο, εκφράστηκαν διαφορετικές απόψεις ως προς τη σκοπιμότητα ή μη της συμμετοχής της Ελλάδας στον πόλεμο. Οι Φιλελεύθεροι τάσσονταν υπέρ της συμμετοχής στον πόλεμο, στο πλευρό της Αντάντ, επειδή προσδοκούσαν ότι με αυτόν τον τρόπο η Ελλάδα θα είχε εδαφικά οφέλη.

B.2.

α) Το δεύτερο εξάμηνο του 1824 δημιουργήθηκαν νέα αντιμαχόμενα στρατόπεδα, τα οποία συγκροτήθηκαν με τοπικιστικά κριτήρια. Το ένα αποτελούσαν Πελοποννήσιοι πρόκριτοι και στρατιωτικοί, και το άλλο Υδραίοι και Σπετσιώτες, υποστηριζόμενοι από Ρουμελιώτες οπλαρχηγούς. Ο δεύτερος εμφύλιος πόλεμος, πρωτοφανής σε αγριότητα, τελείωσε με νίκη των νησιωτών. Κατά το 1825, στο στρατόπεδο των νικητών άρχισε να διαμορφώνεται το μελλοντικό αγγλικό (υπό τον *Μαυροκορδάτο*) και το γαλλικό (υπό τον *Κωλέττη*) κόμμα. Γύρω απ' αυτά τα κόμματα, καθώς και από ένα τρίτο, το ρωσικό, συσπειρώθηκαν οι πληρεξούσιοι στην Γ' Εθνοσυνέλευση.

β) Στην Γ' Εθνοσυνέλευση (1826-1827) διάφορες ομάδες προσφύγων που είχαν καταφύγει στην ελεύθερη Ελλάδα επιχείρησαν να θέσουν το αίτημα της αποκατάστασής τους και ειδικά της μόνιμης εγκατάστασής τους. Γι' αυτό επιδίωξαν την εκπροσώπησή τους στη Συνέλευση. Από τους Μικρασιάτες, μόνο οι Σμυρναίοι ενεργοποιήθηκαν προς αυτήν την κατεύθυνση. Ζητούσαν από τη Συνέλευση: α) να εκπροσωπούνται σ' αυτήν και β) να προσδιοριστεί τόπος για τη δημιουργία συνοικισμού των διασκορπισμένων ελεύθερων Σμυρναίων. Μόνο το αίτημα του τόπου έγινε καταρχήν δεκτό. Αποφασίστηκε να δοθεί χώρος στην περιοχή του Ισθμού για να δημιουργηθεί πόλη με την επωνυμία «Νέα Σμύρνη». Η Συνέλευση παρέπεμψε το θέμα στη Βουλή, η οποία όμως δεν το προώθησε.

Από τους Ηπειρώτες πρόσφυγες, πρώτοι οι Σουλιώτες πέτυχαν να εκπροσωπηθούν στην Γ' Εθνοσυνέλευση, όπου έθεσαν ως βασικό θέμα την παραχώρηση τόπου για μόνιμη εγκατάσταση.

Στην Γ' Εθνοσυνέλευση οι Ψαριανοί ζήτησαν με καθυστέρηση να καθοριστεί τόπος προσφυγικού συνοικισμού τους. Έχοντας εξασφαλίσει στην πράξη χώρο εγκατάστασης στην Αίγινα δεν πιέζονταν, όπως άλλοι.

Β' ΟΜΑΔΑ

Γ.1. Στις εκλογές που προκηρύχθηκαν μετά τη δεύτερη παραίτηση του Βενιζέλου, δεν συμμετείχαν οι Φιλελεύθεροι, καθώς θεωρούσαν την ενέργεια του βασιλιά ως παραβίαση του συντάγματος. Εκδηλώσεις βίας και φανατισμού δημιούργησαν χάσμα ανάμεσα στις δύο παρατάξεις και κυριάρχησε το μίσος. Όποιος ήταν κατά του πολέμου, κινούσε αμέσως την υποψία στους Βενιζελικούς, ότι ήταν κατά της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας, κατά των εθνικών συμφερόντων. Οι Αντιβενιζελικοί έβλεπαν στο πρόσωπο των Βενιζελικών βίαιους πράκτορες της Αντάντ, που μάχονταν τον βασιλιά, κατέστρεφαν την ενότητα του έθνους και έθεταν σε κίνδυνο το κράτος. Τα δύο κόμματα διέφεραν όλο και λιγότερο μεταξύ τους στην πολιτική πρακτική και την προπαγάνδα, παράλληλα όμως όλο και περισσότερο ενισχυόταν ο διπολισμός. Στα μέσα του 1916 το Κοινοβούλιο χάθηκε ουσιαστικά από το προσκήνιο. Το κλίμα της εποχής επέτρεψε να συμμετάσχουν στη διαμάχη και στρατιωτικοί, οι οποίοι δημιούργησαν δύο οργανώσεις αντίθετες μεταξύ τους, ανάλογα με το αν τα συμφέροντα κάθε ομάδας εξυπηρετούνταν από τον πόλεμο ή την ουδετερότητα. Ενδεικτικά του βίαιου κλίματος της εποχής είναι και τα στοιχεία που προκύπτουν από το Κείμενο Β σύμφωνα με τα οποία τα σπίτια και τα καταστήματα πραγματικών ή υποτιθέμενων ανταντικών γίνονταν στόχος πυροβολισμών από Επιστρατους, αστυνομικούς και «εθελοντές». Μάλιστα, κατά το Χουρμούζιο, τους πυροβολισμούς

ακολουθούσαν προπηλακισμοί και συλλήψεις των «έντρομων» βενιζελικών οι οποίοι οδηγούνταν δέσμιοι στο Φρουραρχείο με την κατηγορία της εσχάτης προδοσίας. Στην αντιβενιζελική εφημερίδα της εποχής «Εσπερινή» καταγράφεται η διαμαρτυρία ενός συλληφθέντος ο οποίος, προσπαθώντας να κερδίσει τη συμπάθεια, τόνιζε πως δεν ήταν βενιζελικός αλλά μόνο κλέφτης. Στις 26 Σεπτεμβρίου ο Βενιζέλος συγκρότησε δική του κυβέρνηση στη Θεσσαλονίκη.

Οι συγκρούσεις πήραν σταδιακά διαστάσεις εμφυλίου πολέμου. Οι Αντιβενιζελικοί άσκησαν τρομοκρατία στους αντιπάλους, ενώ ο Βενιζέλος κήρυξε έκπτωτο το βασιλιά, ο οποίος υπό την πίεση της Αντάντ εγκατέλειψε το θρόνο και τη χώρα. Στο διάγγελμα της 24^{ης} Νοεμβρίου-7^{ης} Δεκεμβρίου 1916, με το οποίο η προσωρινή κυβέρνηση των Βενιζέλου, Δαγκλή, Κουντουριώτη κήρυξε έκπτωτο τον Κωνσταντίνο, αφού καταγγέλλονται τα γεγονότα της Αθήνας κατά τα οποία πολλοί Βενιζελικοί βρήκαν «μαρτυρικό θάνατον», τονίζεται πλέον το αγεφύρωτο χάσμα που δημιουργήθηκε μεταξύ του «αιμοσταγούς» βασιλιά και του λαού. Σύμφωνα μάλιστα με το διάγγελμα, ο βασιλιάς θυσιάσε τα εθνικά συμφέροντα προκειμένου να συμβάλει στη γερμανική νίκη αφού μόνο με αυτόν τον τρόπο θα μπορούσε να εδραιώσει την «ελέω Θεού βασιλείαν του». Επισημαίνεται πάντως πως η έκπτωση αφορά μόνο το συγκεκριμένο «τύραννον Βασιλέα» και όχι γενικά τη δυναστεία. Οι Φιλελεύθεροι ανέλαβαν στην Αθήνα τη διακυβέρνηση και κήρυξαν τη χώρα σε κατάσταση πολιορκίας. Ο εθνικός διχασμός εξαπλώθηκε στο στράτευμα, καθώς ευνοήθηκαν οι αξιωματικοί της οργάνωσης «Εθνική Άμυνα» εις βάρος άλλων. Η κυβέρνηση παρέτεινε τη θητεία της Βουλής, παρά την πίεση που ασκούσαν τα κόμματα της αντιπολίτευσης.

Η κυβέρνηση των Φιλελευθέρων οδήγησε την Ελλάδα στον πόλεμο στο πλευρό της Αντάντ, αποσκοπώντας, όπως προαναφέρθηκε, στην ικανοποίηση εθνικών διεκδικήσεων. Οι Αντιβενιζελικοί διαφωνούσαν και παρακολουθούσαν με δυσαρέσκεια τις εξελίξεις, καθώς τάσσονταν υπέρ της διατήρησης των εκτός Ελλάδος ελληνικών πληθυσμών και υπέρ της ευκαιριακής προσάρτησης εδαφών χωρίς κίνδυνο. Ο εθνικός διχασμός έφτασε στο αποκορύφωμά του με την απόπειρα δολοφονίας του Βενιζέλου και τη δολοφονία του Ίωνος Δραγούμη, το 1920.

Δ.1. Εκείνο που δεν είχε κατορθώσει να λύσει η διπλωματία, το έλυσε ο πόλεμος.

Ευθύς μετά την έκρηξη των Βαλκανικών πολέμων (Οκτώβριος 1912) οι πύλες του ελληνικού Κοινοβουλίου άνοιξαν για τους Κρήτες βουλευτές, που έγιναν δεκτοί με εκδηλώσεις απεριόριστου πατριωτικού ενθουσιασμού. Ο Πρόεδρος της Βουλής των Ελλήνων ανέγνωσε Ψήφισμα, σύμφωνα με το οποίο «η Ελλάς αποδέχεται όπως του λοιπού ενυπάρχη κοινόν Κοινοβούλιον δια το ελεύθερον Βασίλειον και διά την νήσον Κρήτην». Αλλά ο Βενιζέλος δεν προχώρησε περισσότερο, για να μη διαταράξει τις σχέσεις του με τις ευρωπαϊκές Δυνάμεις, εν όψει και του πολέμου που είχε αρχίσει. Αρκέστηκε να αποστείλει στην Κρήτη ως Γενικό Διοικητή το φίλο του Στέφανο Δραγούμη, ο οποίος ανέλαβε τα καθήκοντά του στις 12 Οκτωβρίου 1912. **Μάλιστα, στο διάγγελμά του στα Χανιά κατά την πρώτη μέρα της άφιξής του στην Κρήτη, αναφέρθηκε στη θέση της Ελλάδας για την ανάγκη ριζικών μεταρρυθμίσεων στις επαρχίες της ανατολικής Ευρώπης, θέση η οποία οδηγούσε εκ των πραγμάτων στην προσπάθεια εξέρευσής λύσης στο εκκρεμές ζήτημα της μεγαλονήσου. Αποτέλεσμα αυτού ήταν η απόφαση της ελληνικής κυβέρνησης για διορισμό ελληνικής διοίκησης στο νησί και ύπαρξη κοινής Βουλής για την Κρήτη και το ελληνικό κράτος. Στη συνέχεια του διαγγέλματός του υποστήριξε ότι ανέλαβε τη διοίκηση του νησιού κατόπιν εντολής του βασιλιά της χώρας με στόχο, σε μία εποχή πολεμικής ταραχής, να διεξαγάγει ελεύθερες εκλογές, να διασφαλίσει με αυστηρότητα την τήρηση των νόμων και να κατοχυρώσει την ισότητα μεταξύ χριστιανών και μουσουλμάνων.**

Τα γεγονότα εξελίχθηκαν ταχύτατα, καθώς ήταν πλέον ορατή η ήττα της Τουρκίας. Στην πράξη η ένωση είχε συντελεστεί και απλώς έμενε η επικύρωσή της με την υπογραφή μιας διεθνούς συνθήκης. Στις 14 Φεβρουαρίου 1913 αφαιρέθηκαν από το φρούριο της Σούδας οι σημαίες των Μ. Δυνάμεων

και της Τουρκίας. Όλα τα σύμβολα της τουρκικής επικυριαρχίας, αλλά και της κηδεμονίας των Μ. Δυνάμεων, είχαν πλέον εξαφανιστεί από την Κρήτη.

Η ευτυχής για την Ελλάδα έκβαση των Βαλκανικών πολέμων έδωσε και στο Κρητικό Ζήτημα την οριστική λύση του. Με το άρθρο 4 της Συνθήκης του Λονδίνου (30 Μαΐου 1913) ο σουλτάνος παραιτήθηκε από όλα τα δικαιώματά του στην Κρήτη, την οποία παραχωρούσε στις Μ. Δυνάμεις της Ευρώπης. Με ιδιαίτερη συνθήκη ειρήνης μεταξύ της Ελλάδας και της Τουρκίας (14 Νοεμβρίου 1913) ο σουλτάνος παραιτήθηκε από κάθε δικαίωμά του στην Κρήτη, η οποία έτσι εντάχθηκε στην ελληνική επικράτεια ως οργανικό και αναπόσπαστο τμήμα της. **Ενδεικτικό της διαμορφωθείσας πραγματικότητας μετά την λήξη των Βαλκανικών Πολέμων είναι το απόσπασμα της τουρκικής εφημερίδας Τασβίρι – Εφκιάρ στο οποίο περιγράφεται η πίκρα της τουρκικής πλευράς για την απώλεια της Κρήτης. Ειδικότερα, ο συντάκτης επισημαίνει ότι εκείνο που σπάρραξε περισσότερο την καρδιά των Τούρκων ήταν ότι η εγκατάλειψη της μεγαλονήσου δεν ήταν αποτέλεσμα πίεσης τριών ή τεσσάρων κρατών, αλλά μόνο της Ελλάδας, η οποία εκμεταλλεύτηκε τις εσωτερικές διενέξεις της Τουρκίας ώστε να ενσωματώσει την Κρήτη στην ελληνική επικράτεια.** Οι Μ. Δυνάμεις αποδέχθηκαν σιωπηρά τη λύση αυτή, δηλώνοντας απλώς ότι έλαβαν γνώση των ενεργειών της ελληνικής κυβέρνησης.

Ένα μήνα αργότερα, την 1η Δεκεμβρίου 1913, κηρύχθηκε και επίσημα η ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα, με την παρουσία τού τότε βασιλιά Κωνσταντίνου και του πρωθυπουργού Ελευθερίου Βενιζέλου.